

GELENEKSEL DOĞUMA HAZIRLIK UYGULAMALARININ GÜNÜMÜZ KENT TOPLUMUNA EVRİMİNE BİR ÖRNEK: “BEBEK KUTLAMA PARTİSİ”

Aslı Büyükokutan Töret**

1. Giriş

Vücuduyla bir başka canlıya hayat verme ve o varlığın bedenine ev sahipliği yapma mucizesi kadına atfedildiği için doğumla ilgili inanış, uygulama ve törenlerin büyük çoğunluğu kadın etrafında teşekkül etmektedir. Söz konusu mucizeye duyulan saygı nedeniyle kadın, hamilelik sürecinde âdeta camdan bir fanus içinde koruma altına alınmaktadır. Bu çaba, sadece anne adayını için değil aynı zamanda karnında taşıdığı bebek içindir. Çünkü anne adayının sağlıklı beslenmesinin yanı sıra ruhsal durumu da bebeğine tesir etmektedir. Dolayısıyla anne adayının yakın çevresi, özellikle de aynı süreci yaşamış olan hemcinsleri, bu yolculukta anne adayını ve bebeği her türlü tehlikeden uzak tutmak, onların güvenliğini sağlamak için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Bir diğer ifadeyle, gebelik süreci sadece fizyolojik bir süreç olarak kalmamakta, anne adayını ve yeni doğacak canlının esenliği konusundaki kanılarla gerekçelendirilerek, bütün topluluğu, özellikle de akrabaları, ilgilendiren bir konu hâline gelmektedir (Malinowski 1992: 113).

Bu bağlamda, geleneksel toplum yapısında, doğumdan önce anne adayına ve bebeğe yönelik hazırlıklar yapılmaktadır. Bu hazırlıklar, gebenin ve bebeğin doğumdan hemen

* Yrd. Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Balıkesir / Türkiye, abuyukokutan@hotmail.com.

sonra kullanacaklarının temin edilmesine yöneliktir. Bebek dünyaya gelmeden önce, acil kullanılacakların dışında, çocuk için detaylı hazırlıklar yapmanın uğursuzluk getireceği inancıyla, doğumdan hemen sonra gerekli olan çocuk bezi, kundak, zıbın, battaniye, yorgan, havlu gibi acil gerekenler el birliğiyle hazırlanmaktadır (KK-1). * Benzer şekilde doğumdan sonra lohusanın ihtiyacı olan gecelik, sabahlık, terlik, havlu, hasta bezi gibi malzemeler, başta hamile kadının annesi olmak üzere en yakın kadın akraba ve yakınları tarafından giderilmektedir (KK-2). Geleneksel toplum yapısında, yaygın bir biçimde benimsenen ve nesiller boyu süregelen bu gelenek, son zamanlarda günümüz kent toplumunda hızla yayılan “bebek kutlama partisi” ya da “bebeğe hazırlık partisi” ile amaç ve işlev açısından büyük benzerlik göstermektedir.

Amerika’da yaygın olarak “baby shower” adıyla bilinen ve “bebek için hediye yağmuru” şeklinde Türkçeye çevrilebilecek olan bu kutlamanın başrolünü doğum öncesindeki anne adayını üstlenmektedir. Uzun yıllardır Amerika’da geleneksel bir şekilde kutlandığı ve günümüzde de popüleritesinin artmasıyla farklı kültürlerde kutlanmaya başladığı belirtilen** bu kutlamanın da asıl amacı, annenin ve bebeğin doğumdan sonra ihtiyaç duyacakları birtakım eşyaların temin edilmesidir. Ağırlıklı olarak kadınlar arasında düzenlenen bu kutlamalar, geleneksel toplum yapısındaki doğum öncesi hazırlıklara amaç ve işlev bakımından benzemekle birlikte daha geniş bir kadın kitlesini içine alan ve kendine has kuralları olan kutlamalardır. Türkiye’de kısa sürede kabul görmesi, hızla yaygınlaşması hatta bir sektör hâline dönüşmesinde, kanaatimizce, amaç ve işlev bakımından söz konusu benzerliğin büyük rolü vardır. Gelenek ve geleneğin icra edildiği mekânların insanlar tarafından yaratıldığı ve insanların zaman içinde bunları çeşitli tarzlarda şekillendirip değiştirdiği olgusunu (Bates 2013: 50) göz önüne aldığımızda bu, son derece doğal bir süreçtir.

Bebek kutlama partisi, hamile kadının, doğumdan sonra gerek kendi gerekse bebeği için ihtiyaç duyacağı her türlü malzemenin bir listesini oluşturarak ya partiyi organize eden arkadaşına ya da direkt bebek ürünleri satan mağazalara teslim etmesi ve listede belirtilenlerin partiye katılanlar tarafından temin edilmesi şeklinde gerçekleştirilmektedir. Partiye katılamayacak olanlar, internet üzerinden ya da mağazadan listede yer alan ihtiyaçlardan birini alarak gebenin evine göndermektedirler. İhtiyaç listesi hazırlamak Türk kadınları için henüz “ayıp” olarak karşılandığı için kutlamaların asıl işlevi tam olarak yerine getirilememektedir. Türkiye’de genellikle öğleden sonra, ağırlıklı olarak gebenin evinde ya da restoran, kafeterya gibi yerlerde yapılan kutlamalar, şekil ve içerik açısından geleneksel altın günlerini andırmaktadır. Nasıl ki altın günleri görünürde kadınların hemcinsleriyle bir araya gelip sohbet edebilmeleri, güzel vakit geçirebilmeleri gerekçesiyle düzense de kararlaştırılan miktardaki altın ya da parayı almak günün asıl amacıysa (Büyükokutan 2012: 119), bebek kutlama partilerindeki asıl amaç da anne ve

* Çalışma içerisinde bizzat gördüğümüz kaynak kişiler (KK-1, KK-2, KK-3 ...) şeklinde belirtilmiştir. Kişiler hakkındaki ayrıntılı bilgilere (adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, tahsili, mesleği, görüşme tarihi) makalenin sonunda yer verilmiştir.

**<http://www.hthayat.com/yasam/haber/659566-baby-shower-hakkinda-merak-ettiginiz-hersey>. (1.12.2016).

bebeğin temel ihtiyaçlarının giderilmesidir. Tıpkı altın günlerinde olduğu gibi yenilip içilmekte, oyunlar oynanmakta, getirilen hediyeler verilmekte ve böylece keyifli bir gün geçirilmektedir.

Bu açıdan bakıldığında, kültürün, geleneksel toplum yapısındaki doğuma hazırlık sürecini güncelleme ve uyarılma çabaları içinde olduğunu söylemek mümkündür. Kültür bunu sadece geleneği yaşatmak adına değil, birey ve toplumun doğası ve temel gereksinimlerini göz önünde tutarak gerçekleştirmektedir. Güncelleme ve uyarılma çabaları esnasında, bebek kutlama partilerini, işlevsel anlamda geleneksel doğuma hazırlık sürecinde kadınların, anne adayına olan desteğinin yerini tutabilecek yeni üretimler olarak görmektedir. Şekil ve içerik olarak da geleneksel altın günleri ile olan benzerliği, bebek kutlama partilerinin isminin dahi Türkçeye çevrilmeden “baby shower” şeklinde Türkiye’de kısa sürede yayılmasına neden olmuştur. Henüz bazı anne adayları tarafından “gösteriş” ya da “özenti” olarak algılansa da yeni şartların ve gereklerin neden olduğu gelişim ve değişimi, doğal ve olumlu yönleri açısından değerlendirmeden reddetmek ya da bu sürece direnmek pek mümkün değildir.

Bebek kutlama partisi ya da bebeğe hazırlık partisinin işlevlerini ve gelenek içerisinde edinmiş olduğu yeri daha yakından görebilmek için öncelikle yapısal özelliklerinden söz etmek gerekmektedir. Çalışmamıza kaynaklık edecek malzemenin tespitinde, alan araştırması tekniklerinden olan “katılma”, “gözlem” ve “mülakat” teknikleri bir arada kullanılmıştır. Bunun yanı sıra çalışma, sosyal medya ortamına aktarılan geleneksel bir sosyal mekânda soru sormaksızın yapılan gözlemlere dayanmaktadır.

2. Yapısal Özellikleriyle “Bebek Kutlama Partisi”

Türkiye’de, “baby shower” şeklinde kullanımın yanı sıra, “bebeğe hazırlık partisi”, “bebeğe hoş geldin partisi”, “bebek kutlama partisi” gibi adlar da verilen bu kutlama, son zamanlarda bilinmeye ve uygulanmaya başlanmıştır. Anne adayının hamileliğinin yedinci ayından itibaren düzenlenebilen bu organizasyonun ana temasını, “*Anne adayının dünyaya yeni gelen bebeğiyle yoğun ilgilenme dönemine girmeden önce bebeğin ve annenin ihtiyaçlarını tamamlamak ve bu sayede keyifli bir gün geçirmek*” (KK-5) cümlesi oldukça güzel ifade etmektedir. Katılımcıların müsaitlik durumu ve organizasyonun gerçekleştirileceği mekânın düzenlenmesine bağlı olarak zamanı değişebilen kutlamalarda, organizasyon tarihinin belirlenmesinde etken olan önemli unsurlardan biri de anne adayının kendisini nasıl hissettiğidir. Öyle ki bazı anne adayları, hamileliğin son aylarında aldığı kilolar, eklem yerlerinde oluşan ödemler, doğumun yaklaşmasının verdiği sıkıntı, gerginlik, stres gibi nedenlerle, kimseyle görüşmek dâhi istememektedirler. Dolayısıyla bebek kutlama partisi, anne adayının, kendisi için düzenlenmek istenen doğum öncesi organizasyona sıcak baktığı durumlarda gerçekleştirilmektedir.

Bebek kutlama partisini organize eden bir kişi ya da kişiler bulunmaktadır. Anne adayının en yakın arkadaşı ya da aile bireylerinden biri olan bu kişi/ler “organizatör”

olarak adlandırılmaktadır. Doğum öncesi bebek kutlama fikrini ilk olarak kendisi ortaya attığı için, parti boyunca daima ön plandadır. Öncelikle anne adayına, kendisi için bebek kutlama partisi organize etmek istediğini söyler. Henüz Türkiye’de yeni bir uygulama olduğu için bazı anne adayları, bunu, “lohusa mevlidi” ya da “bebek mevlidi” ile karıştırmaktadırlar. Bu durum, Kadınlar Kulübü adlı internet sitesinin, “Doğuma Hazırlık” başlıklı forumu altında, (avukat16) rumuzlu kişi tarafından şöyle ifade edilmektedir: *“Benim bildiğim bizdeki lohusa mevlidi gibi, yabancılar baby shower yapıyor. Bebek doğduktan yaklaşık 15-20 gün sonra kadınlar kendi aralarında bebeğin doğumunu kutluyor, bebeği yıkıyorlar (baby shower) ve gelenler çeşitli hediyeler getiriyor”**. Bunun yanı sıra söz konusu kutlamanın içeriğini bilen ancak *“Doğmamış çocuğa don biçme partisidir bu. Çocuk önce sağlıklı bir doğsun, eşya dediğin alınır. Açıkçası böyle bir partiye ben cesaret edemem”* (KK-6) ya da *“Bence bu kutlama çok ithal duruyor”* (KK-7) şeklinde düşünen anne adayları da bulunmaktadır. Anne adayı, *“Bebeğin gelişini kutlamak ve eksiklerini tamamlamak amacıyla güzel bir fikir”* (KK-5) olduğunu düşünerek böyle bir organizasyon fikrine mutlu olur ve kutlamaya olumlu bakarsa, organizatör/ler büyük bir şevkle hazırlıklara başlar.

Gebenin etrafında yakın bir arkadaşının olmadığı durumlarda, anne adayının kendisinin de partinin organizatörlüğünü yapabildiği, ancak Amerika’da bunun pek sık rastlanan bir uygulama olmadığı belirtilmektedir (KK-5). Gerek sözlü gerekse yazılı kaynaklardan elde edilen verilere göre Türkiye’deki anne adayları da bu organizasyonların arkadaşları tarafından düzenlenmesini istemektedirler. Bu durumu sözlü kaynaklarımızdan biri, *“Baby shower partisini aslında hamile kadının arkadaşları planlar, ancak yakın arkadaşları bu konuda bilgisi yok. Böyle olunca ben de sosyal medya hesabımdan bir etkinlik düzenledim ve baby shower partim için en yakınlarımı davet ettim. İnsanın kendisi için parti organize etmesi hoş değil belki ama heves ettim”* (KK-3) şeklinde ifade etmektedir. Arkadaşından ve ünlülerden görüp özenerek, kendisine doğum öncesi bebek kutlama partisi düzenlemek isteyen, Kadınlar Kulübü adlı internet sitesinden, (Sevgi) rumuzlu bir anne adayı, içinde bulunduğu kararsızlığı şöyle belirtmektedir: *“Az önce bir arkadaşımın fotoğraflarında gördüm. Şu ünlülerin yaptığı Baby Shower adı altında olan partiden yapmak istiyorum. Evde kendi çevrem arasında ama milleti davet ettiğimde ne diyeceğim? Bir de çok görgüsüz derler mi acaba?”*.

Kutlamayı gebenin en yakın arkadaşlarından birinin organize edeceği durumlarda, organizatör, anne adayını yakından tanıdığı için partiye davet etmek isteyeceği kişileri de tahmin edebilmektedir. Bu doğrultuda bir davetli listesi hazırlar ve listedeki isimleri anne adayı ile paylaşır. Yapılan istişare sonucunda, partiye davet edilecek arkadaşların isimleri ve elektronik posta adresleri davetli listesine kaydedilir. Bir sonraki adım, gebenin kendisi ve bebeği için belirleyeceği ihtiyaç listesinin hazırlanmasıdır. Amerika’da

*Çalışmada, rumuz ya da isim belirtilen alıntılar, www.kadinlarkulubu.com adlı internet sitesinin, “Doğuma Hazırlık” başlıklı forumu altındaki yazışmalardan elde edilen verilerdir. Doğum bölümü editörü tarafından uygun bulunarak yayımlanan yazışmalar arasından seçilen örnekler olduğu gibi alıntılanmış, anlatım bozuklukları, yazım ve noktalama hatalarına mümkün olduğunca az müdahale edilmiştir.

“Baby Registry” denilen bu listenin yapılmasının son derece benimsendiği ve doğum yaklaştıkça bebek için hediye almak isteyen herkesin, parti yapılsın ya da yapılmassın, partiye katılsın ya da katılmassın, gebeye “Listen nerede?” diye sordukları ve hediyesini aldıkları belirtilmektedir (KK-5). Eğer bebek kutlama partisi yapılacaksa, parti öncesinde anne adaylarının bebek mağazalarına gidip ihtiyaç listelerini hazırladıkları ve bu listeyi davetiye ile birlikte gönderdikleri ifade edilmektedir. Davetliler, listenin kayıtlı olduğu belirtilen mağazalara giderek ya da internet aracılığıyla bu mağazalara ve listeye ulaşip bütçelerine uygun olan bir ihtiyacı hediye olarak alabilmektedirler. Kutlamaya katılamayacak olanlar da aynı şekilde hediyelerini alıp anne adayının evine ya da kutlamanın yapılacağı mekâna gönderebilmektedirler (KK-4). Eğitim, çalışma hayatı gibi nedenlerle Amerika’ya giden ve orada düzenlenen “baby shower” kutlamalarına katılan kişilerin, Türk anne adaylarına ihtiyaç listesi hazırlama aşamasından bahsettiklerinde, utangaçlık ve çekingenlik tavırları ile karşılaştıkları anlatılmaktadır (KK-5). Bu durum, “Ne hediye istediğini ve üstelik hediye nereden alınacağı söylemek bana göre çok ayıp. Arkadaşlar arasında olumsuz tepkiye neden olabilir” (KK-6) şeklinde ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra “Bebek doğunca zaten herkes hediye getirecek” diye düşünerek “Parti yapsa bile arkadaşlarını hediye almamaları konusunda bizzat tembihleyecek” (KK-7) kişiler de bulunmaktadır.

Amerika’da düzenlenen bebek kutlama partilerinin ekonomik boyutunun önemine dikkat çeken tecrübeli kişiler, böylesi durumlarda devreye girmekte ve “kutlamayı altın günlerine çevirmemeleri gerektiği” konusunda yakın çevrelerini uarmaktadırlar (KK-5). Bebek ve annenin ihtiyaçlarına yönelik liste açtırmak, Türkiye’deki mağazalarda henüz tam olarak yerleşmemiş bir sistemdir. Bunun yanı sıra hem ihtiyaç duyulandan fazlasının alınmaması hem de davetlileri ne alacağı düşüncesinden kurtarmak adına güzel bir uygulama olduğunu düşünerek birkaç mağazada liste açtıranlar da bulunmaktadır. Ulaşabildiğimiz kadarıyla, anne ve bebek ürünleri satan, internet üzerinden de erişim sağlanabilen *Mothercare* ve *Joker* adlı mağazalarda, bebek kutlama partileri için liste açılabilir. Anne ve bebeğin temel ihtiyaçlarının giderilmesi fikrini beğenen ancak mağazada liste açtırmak istemeyen anne adayları, hazırlamış oldukları listeyi, kutlamayı organize eden kişiye vermektedirler. Organizatör, listede yazılı olanları, davetliler arasında bulunan gebenin en yakın akraba ve arkadaşlarına paylaşmaktadır. Gerekirse bu kişilere söz konusu malzemeleri nereden temin edeceklerini de söylemektedir. Diğer davetliler ise gönüllü bir hediye getirmektedirler (KK-4). Aslında kadınlar tarafından mantıklı bulunan, ancak aktif olarak uygulanamayan ihtiyaç listesi hazırlama konusu, Kadınlar Kulübü adlı internet sitesinden, (zeynepyildizoglu) tarafından şöyle ifade edilmektedir: “Yurt dışındaki baby shower kutlamalarında, eksik listesi hazırlanır; partiye katılacak olanlar o listeye göre hediye seçer ama ne yazık ki bizde bu durum ayıp kabul ediliyor. Bizde de uygulansa davetliler ne alacağına karar vermekte zorlanmaz”.

Bebek kutlama partileri, genellikle evlerde yapılmaktadır. Ağırıklı olarak kadınlar arasında gerçekleştirildiği için rahat hareket etmek, samimi davranmak ve gönlünce eğlenmek için ev ortamı tercih edilmektedir. Ancak evde temizlik ve yiyecek hazırlığı

ile uğraşarak yorulmak istemeyen ve maddi durumu iyi olan anne adaylarının, doğum öncesi bebek kutlamalarını kafeterya, pastane, otellerin düğün salonları ya da son zamanlarda hızla yaygınlaşmaya başlayan doğum öncesi etkinlik merkezlerinden birinde gerçekleştirilmektedir. Bunun yanı sıra anne adayının samimi olduğu bir arkadaşının evinde kendisine sürpriz parti de yapılabilmektedir. Anne adayını iyi tanıyan birkaç kişi, kendisine belli etmeden, söz konusu kutlama konusundaki düşüncesini öğrenebilmekte ve olumlu yaklaştığı takdirde hazırlıklara başlanabilmektedir. Anne adayının samimi olduğu bir arkadaşı tarafından, anne ve bebeğinin temel ihtiyaçlarının öğrenilerek, genellikle evi müsait olan bir arkadaşının evinde organize edilen bu sürpriz kutlamalardan anne adayları pek hoşlanmamaktadırlar. Çünkü doğumuna yaklaşık iki ay ya da daha az zaman kalmış bir anne adayını, iyice ağırlaşmakta, hassaslaşmakta ve bedenindeki değişime uyum sağlamak konusunda sıkıntı yaşamaktadır. Dolayısıyla anne adayları, böylesi bir kutlama için yapılan hazırlıklardan haberdar olmak, bu süreci kendi beğenileri doğrultusunda yönlendirmek ve en önemlisi bu özel günde kendilerini güzel hissetmek istemektedirler.

Kutlamanın nerede ve ne şekilde yapılacağına karar verildikten sonra organizatör, yer ve ulaşım konusunda davetlileri bilgilendirmektedir. Eğer ev dışında bir mekân tercih edilecekse organizatör, söz konusu ortamda kadınların rahat davranabileceklerinden emin olmalıdır. Kimi zaman erkeklerin de katılabilmesine rağmen, kadınlar arasında yapılan kutlamalarda erkeklerin yer alması hoş karşılanmamakta, servis yapacak kişilerin dahi kadınlardan oluşmasına özen gösterilmektedir.

Organizasyonun anne adayının evinde gerçekleştirileceği durumlarda, hazırlıklara günler öncesinden başlanmaktadır. Bu konuda ev sahibi ve organizatör sürekli iletişim halindedir. Davetli sayısına göre mutfak malzemeleri gözden geçirilerek eksik olanlar temin edilir. Salondaki eşyalardan değişmesi gerekenler varsa değiştirilir. Başta bebek odası olmak üzere tüm ev baştan aşağı elden geçirilir. Temizlik konusunda anne adayının en yakınları büyük rol üstlenirler. Mutfak, banyo, tuvalet itina ile temizlenir, tüm evin perdeleri yıkanır, mobilyaları, kapıları ve camları silinir. Mevsim müsaitse, düzenlemenin daha rahat olması ve süslemelerin daha geniş alana serpiştirilebilmesi adına organizasyon bahçede de yapılabilmektedir. İkram masalarının üzerine en şık örtüler serilir, anne adayının tercih ettiği temaya uygun olarak yemek takımları ve süs eşyaları yerleştirilir. Söz konusu süslemeler, bebeğin cinsiyeti ile bağlantılı olarak pembe ve mavi renkleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Kutlamanın gerçekleştirileceği mekânın düzeni konusunda, profesyonel bir ekipten de yardım alınabilmektedir. Günümüzde bir sektör hâline gelen parti evlerinden birinin organizatörü konuyla ilgili olarak şöyle söylemektedir: *“Balıkesir’de her geçen gün sayısının arttığına şahit olduğumuz bu eğlenceli organizasyonlarda, Mutlu Çocuk Parti Evi olarak anne ve arkadaşları adına tüm ayrıntıları düşünüyor ve aileden gelen özel isteklerle organizasyonumuzu şekillendiriyoruz”* (KK-8).

İkramların hazırlığı konusunda, anne adayından destek beklenmemektedir.

Davetlileri yakından tanıyan organizatör, bu konuda marifetli olan kadınlara, en iyi şekilde yaptıkları kek, kurabiye, kısır, patates salatası, börek gibi tatlı ve tuzlu yiyecekleri paylaşmaktadır. Bu kişiler, kutlamanın yapılacağı gün, kendilerinden istenen yiyeceği evlerinde yapıp getirirler. Kendileri, diğer davetlilerden daha erken gelerek ikramları uygun şekilde sunuma hazırlarlar. Taze olması açısından, parti sabahı erkenden uyanıp yapmış oldukları yiyeceklerden diğerlerine söz etmezler. Kutlamalarda pastaya büyük özen gösterilmektedir. İster evde ister başka bir mekânda düzenlensin pastanın, anne adayının beğendiği ya da beğeneceği şekilde olması için uğraşmaktadır. Bu sorumluluğu kimse üzerine almak istemediği için dışarıdan sipariş edilmektedir. İçecek olarak genellikle çay tercih edilmekte, isteyene kola, meyve suyu, ayran gibi içecek çeşitleri de sunulmaktadır. İkrâm ve pasta hazırlığı konusunda, organizasyon şirketlerine müracaat edilebilmekle birlikte, maddi açıdan davetlileri zorlamamak adına pek tercih edilmemektedir. Organizasyon şirketlerinin devreye girdiği durumlarda, anne adayından herhangi bir ücret talep edilmemekte, davetliler masrafları aralarında paylaşmaktadırlar. İkrâmın evlerde hazırlanıp kutlamanın dış mekânda gerçekleşeceği durumlarda da mekân, servis ve içecek masrafları yine katılımcılar tarafından karşılanmaktadır. Bu konuda bazı kayıncılar, her ne kadar kutlamalara katılmasalar da tüm masrafları üstlenebilmektedirler. Anne adayını âdeta bir misafir gibi ağırlanmakta, memnun kalması için herkes elinden geleni yapmaktadır.

Kutlamanın alt yapısı hazırlandıktan sonra organizatör, davetli listesindeki kişileri arayarak kendilerinin müsait olduğu zamanları öğrenir ve kaydeder. Evde yapılacak olan kutlamalardaki katılımcı sayısı 15-20 arasındadır. Dış mekândaki organizasyonlar, mekânın büyüklüğü ve anne adayının davet etmek istediği kişi sayısı doğrultusunda daha kalabalık olabilmektedir. Davetli listesindeki kişiler arasında, hafta içinde çalışan varsa organizasyonun yapılacağı tarih genellikle hafta sonuna denk getirilmektedir. Bazı doğum öncesi bebek kutlamalarına erkekler de katılabilmektedir. Ancak bu katılım, ikram servisinden sonra sona ermekte, eğlenme aşamasında kadınlar baş başa kalmaktadırlar. Katılımcıların yönlendirilmesinden ve organizasyonun sorunsuz ilerlemesinden sorumlu olan organizatör olduğu için kendisine bu konuda büyük rol düşmektedir. Öncelikle girişimci, pratik, açık sözlü ve yönetici ruhlu olmalıdır. Bebek kutlama partisine katılacak kişileri yönlendirebilecek, dış mekân organizasyonlarında gerekli olan parayı eşit olarak paylaşırıp toplayabilecek yeteneğe sahip olmalıdır. Bunun yanı sıra, davetlileri iyi tanımalıdır. Anne ve bebeğin temel ihtiyaç listesinde yer alanlardan bazılarının temin edilememesi durumunda kendisi devreye girip sorunu çözebilmelidir. Davetliler arasında, anne adayının moralini bozacak, eksik arayan, laf taşıyan, uyumsuz kişilerin olmadığından emin olmalıdır.

Bebek kutlama partilerinin katılımcıları, anne adayının yakın arkadaşlarıdır. Katılımcılar daha önce doğum yapmış ya da hamile kadınlardan oluşmaktadır. Bunun yanı sıra ekonomik, sosyal ve kültürel düzeyleri birbirine benzer, çoğu birbirini tanıyan, birbiriyle iyi anlaşılan ve birbirine yakın yaşlardaki kişilerdir. Bu kişiler, genellikle avukatlık, doktorluk, öğretmenlik, mühendislik gibi mesleklerde çalışmaktadırlar (KK-

5). Genç kızlar da bu kutlamalara davet edilmekle birlikte sohbet konuları kendilerine hitap etmediği için sıkıldıklarını ve bir köşede oturup izlediklerini ifade etmektedirler (KK-4, KK-7). Çocuklar, bebek kutlama partilerine genellikle getirilmemektedir. Çocukların partiye getirilmesi katılımcıları rahatsız etmekte, onların yanında rahat konuşup, hareket edememektedirler. Benzer sebeplerle, anne, kayınvalide, büyükanne gibi yaşça büyük kadınlar da kutlamalara davet edilmemektedirler. Bu durum, kimi zaman kırgınlıklara sebep olabilmektedir. Öyle ki gelininin bebek kutlama partisine davet edilmeyen kayınvalidenin, çok kırıldığı, çevresine karşı mahcup olduğu, bunun üzerine doğumdan sonra düzenlediği görkemli bebek mevlidine, gelininin yakın arkadaşlarını çağırmadığı anlatılmaktadır (KK-4).

Kutlamanın katılımcıları, zamanı ve yeri tespit edildikten sonra sıra, davetlilere bu bilgileri aktarmaya gelmektedir. Bu konuda izlenen yol tamamen organizatör ile anne adayının iş birliğine bağlıdır. İster telefon edilerek, ister sosyal medya hesabından sadece yakın arkadaşlarla paylaşarak, ister el yapımı ister hazır davetiye gönderilerek, davetliler bilgilendirilmektedir. Davetiye konusuna bazı anne adayları büyük titizlik gösterdiği için bebek temalı davetiyeler satan internet siteleri günümüzde hızla artmaktadır. İnternet ortamında anne adayına sunulan seçenekler arasından, beğenilen davetiye örnekleri en kısa sürede hazırlanıp gönderilmektedir. Benzer hizmeti, bebek kutlama parti malzemesi satan dükkânlar da sunmaktadır. Bu konuda anne adayları, internette gördükleri davetiye örneklerinden ziyade yakından görüp beğendikleri davetiyeleri tercih etmektedirler.

Bebek kutlama partilerinin en telaşlı ve hareketli hazırlıklarından biri de parti için seçilecek olan dekorasyon temasının belirlenmesidir. Anne adayları bu konuda genellikle bebeğin cinsiyeti doğrultusunda bir tema tercih etmektedir. Erkek bebek için düzenlenen bebek kutlama partisinin gerçekleştirileceği mekân, erkek çocuğuna uygun olarak döşenmektedir. Hazırlanacak olan pasta, kek, kurabiye ve şekerlemelerden davetiyelere kadar tüm ayrıntılarda partinin erkek bebek için olduğu vurgulanmaktadır. Dekorasyon temasıyla ilgili olarak yapılan süslemelerde ve yiyeceklerde, kız bebek partisi için daha çok pembe ton ön plana çıkarılırken, erkek bebek partisinde mavi, beyaz ve yeşil renkler tercih edilmektedir. Parti dekorasyonu konusunda, organizatör ve anne adayının en yakın arkadaşlarından birkaçı bir araya gelip, annenin zevkine uygun olarak, el emeği ürünlerle düzenleme yapabilecekleri gibi parti malzemesi satan yerlerden de yardım alabilmektedirler. Erkek ve kız bebek partisi temalı, kişiye özel balon, afiş, konfeti, pankart, pipet, bardak, tabak, peçete gibi ürünler satan sanal marketler de bu konuda hizmet vermektedir. Bebek kutlama parti malzemeleri satan ve “Aynı gün kargo” sistemiyle çalışan bu internet sitelerinin sayıları hızla artmaktadır. Anne adayları, bebek kutlama partisi için yapılan bu süslemelere çok heves etmekte, doğum öncesi kutlama yapmasalar dahi, hastane odalarını benzer şekilde süslemektedirler. Bu konu, Kadınlar Kulübü adlı internet sitesinden, (shadowshows) rumuzlu kişi tarafından şöyle ifade edilmektedir: *“Kendi kendine parti organize edip insanları çağırmak bana ayıp geliyor. O parti süslerine püslerine çok heves ettim, ama yapmak istemedim bu sebepten. Ben de hastane odamı süsleyeceğim, sonra o süsleri getirip eve takacağım”*.

Bebek kutlama partilerinin bazılarının dekorasyon temaları arasında, anne adayı ve katılımcıların kıyafetleri arasında, ufak da olsa, bir benzerlik ya da zıtlık yakalanması da yer almaktadır. Örneğin; bebek kutlama partilerinin birinde, anne adayı beyaz elbise giyip, beline mavi kuşak takmış; davetlilerden de mavi elbise giymelerini ve bellerine beyaz kuşak takmalarını istemiştir. Böylece anne adayının ön plana çıkarılması amaçlanmıştır (KK-4). Bunun yanı sıra üzerinde, “*O artık bir anne*”, “*Onlar artık iki kişi değiller*”, “*Çocuksuz hayata veda*”, “*Anneliğe merhaba*” şeklinde yazılar yazan pankartlar dekorasyonun önemli parçaları arasındadır. Benzer şekilde, “*Emir’in annesine merhaba deyin*”, “*Şahin ailesi*” gibi yazılarla donatılmış kapı süsleri, mekânda yer almaktadır (KK-4). Getirilen hediyeler için de küçük bir hediye köşesi hazırlanabilmektedir. Davetliler tarafından oldukça beğenilen bir dekor da davetlilerin bir araya gelerek hazırlamış oldukları videodur. Anne adayına tebriklerin sunulduğu, bazı anıların paylaşıldığı bu video büyük bir ilgiyle izlenmektedir. Davete katılmayacak olanlar da bu sayede özürlerini ve gelememe nedenlerini iletmektedirler. Parti sonunda katılımcılara, o günü hatırlatmak üzere verilecek olan bebek temalı biblo, şeker, lokumluk, sabun, buzdolabı süsü gibi hediyeler de özenle hazırlanmaktadır.

Kutlama gününün sabahında anne adayı genellikle kuaföre gider. Anneliği, saflığı temsil eden oldukça sade bir makyaj ve doğal bir saç modeli yaptırır. Bebeğin cinsiyetine göre mavi ya da pembe renkleri bünyesinde barındıran bir taç takar. Davetliler de aynı şekilde giyim kuşamlarına özen gösterirler. Belirlenen bir kıyafet teması varsa ona uygun olarak giyinmek adına ellerinden geleni yaparlar. Eğer kutlama evde yapılacaksa, en şık ev içi terliklerini ya da ayakkabılarını getirirler. Genellikle anne adayı, davetlileri kapıda güler yüzle karşılayıp, kendilerine mekâna kadar eşlik eder. Kimi zaman da karşılama işini organizatör ya da anne adayının en yakın arkadaşlarından biri üstlenir, anne adayı, tıpkı gelin gibi, tüm misafirlerden sonra gelir. Kucaklaşmadan sonra yiyeceklerin ikramına kadar sohbet edilir. Anne adayı, tüm katılımcılarla sohbet etmeye, herkese eşit mesafede durmaya özen gösterir. İkramlar, varsa bekâr genç kızlar tarafından, servis edilir, çaylar içilir, yüz bir, tombala gibi çeşitli oyunlar oynanır. Bu arada anne adayı âdeta bir misafir gibi ağırlanır. Davetlilere hizmet etmez, gün onun günüdür.

Partinin en önemli unsuru olan bebek ve anne temalı pasta, davetlilerin huzurunda kesilir. Fotoğraflar çekilir, kamera kayıtları yapılır. Pop müzik ve Arap oryantal müzikleri eşliğinde yapılan danslar, kutlamaların ayrılmaz bir parçasıdır. Sesi güzel olanlara şarkılar söylenir, halaylar çekilir. Anne adayını yakından tanıyan arkadaşları, bazı özellikleriyle öne çıkan ortak arkadaşlarının taklitlerini yaparlar. Ağırıklı olarak cinsel içerikli fıkralar anlatılır. Bu fıkralardaki müstehcenliğin derecesi, katılımcılar arasında bekâr genç kızların bulunup bulunmamasına bağlı olarak değişmektedir. Bebek kutlama partilerinde dizilerden, magazin haberlerinden, mahalleden tanıdıklardan kısacası her şeyden konuşulabilmekle birlikte asıl gündem konusu doğuma hazırlıktır. Daha önce bu süreci yaşamış olan kadınlar, doğum çantasının içinde mutlaka bulunması gerekenler, hangi doğum şeklinin daha sağlıklı olduğu, doğum anında izlenmesi gereken yol gibi konulardaki tecrübelerini anne adayı ile paylaşmaktadırlar. Katılımcılar arasında doktor

ya da hemşire olanlar varsa doğum öncesi süreçle ilgili kendilerinden bilgi alınmaktadır. Sohbet sırasında organizatör, davetlilerin ikili gruplara ayrılmamaları, herkesin birbirini dinlemesi, karmaşaya yol açılmaması amacıyla katılımcıları yönlendirmektedir.

Oyunlar ve sohbetlerin ardından sıra organizasyonun en çok merak edilen aşamasına gelmektedir. Anne adayını, ister hediye köşesine bırakılan ister davetlilerin yanında bulunan hediyeleri açmaya başlar. Açılan her hediye sahibini, anne adayının yanına giderek kendisini kucaklar ve tebrik eder. Bu sırada organizatör, pek fazla belli etmeden, kimin ne hediye aldığını kaydeder. Bu kayıt, anne adayının, söz konusu kişiye alacağı doğum öncesi kutlama hediyesi açısından yol gösterici olacaktır. Getirilen hediyelerin tamamı açıldıktan sonra tekrar oyunlar oynanır, anne adayını ile bol bol fotoğraf çekilir. Bazı organizasyonlarda, katılımcıların anne adayını ve bebeğini ile ilgili görüş ve temennilerini yazmaları için hatıra defteri de bulunabilmektedir. Eğlence devam ederken bu defter elden ele dolaştırılarak herkesin yazması sağlanmaktadır.

Bebek kutlama partileri, saat 13.00-14.00 arasında başlamaktadır. Organizasyonun evde yapıldığı zamanlardaki bitiş saati 17.00 civarında iken, dışarıda yapıldığı zamanlarda mekânın kiralanma sürecine bağlı olarak değişmektedir. Ancak her iki durumda da ortama üç saat civarında sürmektedir. Ayrılırken anne adayına, “Allah bir avazda kurtarsın”, “Sağlıkla kucığına alırsın inşallah”, “Şimdiden anneliğin kutlu olsun” şeklinde güzel dileklerde bulunulur. Organizatör başta üzere olmak üzere ev sahipliğini yapan, organizasyonda emeğini geçen herkese teşekkür edilir. Davetliler, o günün hatırası olarak hazırlanan ufak bir hediye ve tatlı bir gülümseme ile uğurlanırlar.

3. İşlevsel Özellikleriyle “Bebek Kutlama Partisi”

Bebek dünyaya gelmeden önce anne ve bebeğinin birincil ihtiyaçlarının giderilmesi temel işlevine sahip olan bebek kutlama partileri; gereksiz yere para, zaman ve emek harcamasının önlenmesi, eğlenme ihtiyacının giderilmesi işlevleriyle son zamanlarda şehirlerde oturan kadınlar arasında yaygınlaşmaya başlamıştır. Yurt dışında bir gelenek hâline gelen bu kutlamalar, kadının eğitim ve çalışma hayatında kendine daha fazla yer bulması, okuması, araştırması ve temel işlevini mantıklı bulması neticesinde, Türkiye’de de uygulanmaya başlamıştır. Geleneksel toplum yapısında, doğumdan önce gebeye ve bebeğe yönelik hazırlıkların, yeni formatlarla icra edilmesi şeklinde algılandığı için kısa sürede kabul gördüğünü düşündüğümüz bu kutlamaların işlevsel boyutu hakkında şunları söylemek mümkündür:

Bebek kutlama partilerinde, anne adayının, kendisi ve bebeğini adına belirlediğini ihtiyaç listesindekilerin, davetlilerin tamamını tarafından olmasa da annenin en yakınları tarafından karşılanmasının üstlendiğini ekonomik işlevler önemlidir. Doğumdan sonraki ilk altı aylık sürede bebeklerin hızla büyüdüğü göz önüne alındığında, ihtiyaç duyulandan fazla bebek malzemesi almanın israf olacağı kuşkusuzdur. Geleneksel toplum yapısında, doğum sonrasında gerçekleştirilen beşik toyu, dış hediğini gibi kutlamalarda, anne ve bebeğini yalnız bırakmayan tüm akraba ve yakınlar mutlaka birer hediye getirmektedirler.

Tamamen davetlilerin zevkine göre alınan bu hediyeler, çoğu zaman ihtiyaç fazlası olarak görülmekte ya da anne tarafından beğenilmemektedir. Anne adayı zaten doğumdan önce bebek ve kendisi için çoğu zaman gereğinden fazla alışveriş yapmaktadır. Anne ve bebek malzemeleri, zaruri ihtiyaçlar olarak görüldüğü için maliyeti yüksektir ve aile adına büyük bir külfettir. Dolayısıyla, bebek doğmadan önce yapılan kutlamalarda, ihtiyaç listesinin hazırlanması, kadınlar arasında ekonomik yardımlaşmaya da hizmet etmektedir. Kendi beğendiği ve doğumdan sonra ihtiyaç duyup kullanacağı malzemelerin el birliğiyle temin edildiğini görmek, anne adayının doğum stresini bir nebze de olsa azaltmaktadır.

Bebek kutlama partileri için yapılan hazırlıkların ekonomik boyutu esnaf için de önemlidir. Söz konusu organizasyonda kullanılmak üzere gerekli olan, kız ve erkek bebek partisi temalı tek kullanımlık parti ürünleri, bebek süs dekorasyon ürünleri, çerçevlekleri, şekerlikleri, çubuk süsleri, hediye paketleri gibi malzemelerin satışını yapan mağazaların ve sanal alışveriş sitelerinin sayısı her geçen gün artmaktadır. Özellikle internet mağazaları, parti ürünlerinin satışı noktasında en ucuz fiyatı vermek için birbirleriyle yarışmaktadırlar. Öyle ki “Çin’den toptan satış baby shower malzemeleri”^{*} satan internet sitesi, ücretsiz kargo sistemiyle müşterilerine hizmet vermektedir. Bunun yanı sıra, belirli bir ücret karşılığında, kişiye özel bebek kutlama partilerinin dekorasyonunu üstlenen organizasyon şirketlerine de ekonomik açıdan katkısı büyüktür. Günümüzde bir sektör hâline gelen bu şirketler, paket halinde sundukları organizasyonlarla, müşterilerine hem zamandan hem de maliyetten tasarruf edeceklerini belirtmektedirler. Partinin yapılacağı mekânın kiralanması, süslenmesi, davetlilere verilecek olan hediyelerin temini, ikramların hazırlanması gibi birçok hizmeti vermektedirler. Bu hizmetlerin hepsini ya da bazılarını bu firmalardan satın alan müşteriler, organizasyon şirketlerine de ekonomik katkı sağlamaktadırlar. Yine, anne adayı ve bebeği için alınacak olan hediyelerin temini, anne ve bebek ürünleri satan mağazalara ve sanal alışveriş sitelerine ekonomik destektir.

Bebek kutlama partileri, basit ve sade organizasyonlar şeklinde düzenlense bile belli bir maliyet gerektirmesi ve doğacak her bir çocuk için düzenlenebilmesi nedeniyle günümüzde ağırlıklı olarak ekonomik düzeyi iyi olan anne adayları tarafından tercih edilmektedir. Sosyal medyadan ünlülerin hayatlarını takip eden, düzenlemiş oldukları “baby shower” partilerini izleyen bazı kadınlar, böylesi bir organizasyona özenmekte, heves etmektedirler. Her ne kadar şehirde yaşayıp belli bir eğitim düzeyinde de olsa geleneksel toplum alt yapısından gelen kadınların, söz konusu organizasyonlara yakınlık duymalarının temel nedeni, kanaatimizce, geleneksel doğuma hazırlık sürecidir. Bu süreç, aşırıya kaçmadan, kararında bir organizasyonla aşılsa, toplumsal dayanışmaya olan katkısı tartışılmaz. Ancak, Türkiye’deki ünlülerin paylaştıkları kutlama örneklerinde olduğu gibi, abartı ve gereksiz harcamalara neden olursa, kutlama asıl amacından uzaklaşmakta, israf hâline dönüşmektedir.

Ağırlıklı olarak kadınlar arasında gerçekleştirilen bebek kutlama partileri, eğlenme, eğlendirme ve hoşça vakit geçirme işlevlerine sahiptir. Nasıl ki kadınlar, “Altın Günü”,

^{*}<https://tr.aliexpress.com/w/wholesale-babyshower-supplies.html> (8.12.2016).

“Dolar Günü” gibi adlar altında bir araya gelerek hem bir miktar yatırım yapıp hem de eğleniyorlarsa, bebek kutlama partileri de benzer işleve sahiptir. Birlikte vakit geçirip, sohbet etmekten hoşlanan ancak çalışma hayatı, eğitim gibi nedenlerle bir araya gelmeye çok fazla zaman bulamayan kadınları aynı çatı altında toplayan bu organizasyonlar, bünyesinde barındırdığı oyunlar, danslar, fıkralar sayesinde kadınların eğlenmelerine ve stres atmalarına yardımcı olmaktadır.

Bebek kutlama partilerinin dikkat çekici işlevlerinden birisi de anne adayının psikolojik olarak rahatlamasını sağlamasıdır. Partilerde, daha önce doğum yapmış olan anneler, doğum öncesinde yaşadıkları bazı problemleri dile getirmekte, benzer sorunlar karşısındaki çözüm önerilerini paylaşmaktadırlar. En yakın arkadaşlarıyla birlikte olan, endişelerini, sıkıntılarını, dertlerini, telaşlarını paylaşan anne adayları, her gebelik süreci farklı yaşansa da rahatlamaktadır. Aynı dönemlerden geçen, benzer sorunları yaşayan hemcinslerinin, yanında ve kendisine destek olduklarını bilmek anne adayını, arkadaşlarına daha da yaklaştırmaktadır.

Kutlamalara katılan davetliler, anne adayının en yakınları olmalarına rağmen aralarında birbirlerini tanımayanlar da bulunabilmektedir. Aynı ortamda aynı amaç için bir araya gelen kadınlar, birbirleriyle anlaşarak arkadaş, dost çevrelerini genişletebilmektedirler. Kendileri adına düzenlenecek olan bebek kutlama partilerinin yanı sıra doğum, düğün, ölüm söz konusu olduğunda da birbirlerine destek olabilmektedirler. Doğum öncesi bebek kutlamalarının, çalışma hayatının dışındaki sosyal hayatta çok fazla yer alamadığı için arkadaş çevresi sınırlı olan kadınların sosyalleşmelerine olanak sağlaması işlevi bu noktada önemlidir.

Anne adayının yakın arkadaşları arasında bulunan bekâr genç kızların da katılabildiği bu kutlamaların eğitim işlevi de bulunmaktadır. Evlenme çağındaki genç kızlar, her ne kadar sohbet konularına dâhil olamasalar da doğum öncesi hazırlıklar, doğumun ardından gebelikten korunma yöntemleri gibi konularda bilgi sahibi olmaktadır. Bunun yanı sıra organizasyonlarda genellikle servis işleriyle meşgul olan evlenme çağındaki genç kızlar, hâl ve hareketleriyle göze girebilmektedirler. Davetliler tarafından beğenilen kızlar, oğullarına kız arayan kişilere tavsiye edilerek, kendileri de kısa zamanda evlilik sürecine girebilmektedirler.

Bebek kutlama partisi için davetlilerden bazıları tarafından hazırlanan ikramlar, söz konusu kadınlara yetenek ve becerilerini sergileme fırsatı da sunmaktadır. İkramları hazırlayan kadınlar, kendileri açıkça söylemeseler de beğenilen yiyeceklerin nereden temin edildiği sorulduğunda, anne adayları, kendisine teşekkürlerini sunarak, kimin hazırladığını açıklamaktadır. Farklı mutfak kültürlerinin ikramlarının tarifleri, öğrenmek isteyenlere verilmektedir. Yurt dışında yaşayan/yaşamış, bebek kutlama partilerine katılmış olan kadınlar, Türkiye’ye döndüklerinde, orada gördükleri farklı yiyeceklerin tariflerinden bahsetmektedirler. Beğenilen tarifler, benzer organizasyonlarda yapılarak Türk yemek kültürünün bir parçası olmaktadır.

Hoşça vakit geçirmek amacıyla anlatılan, ağırlıklı olarak cinsel içerikli fıkralar,

bir taraftan sözlü kültür ürünlerinin aktarılmasını sağlarken diğer taraftan kapalı/yarı kapalı toplum yapısında konuşulmayan, ansiklopedilerden öğrenilmeye çalışılan, tabu hâline getirilen cinselliğin özgürce konuşulmasına fırsat vermektedir. Benzer şekilde, toplum içinde kahkaha atarak gülmesi, eğlence ortamlarında şen şakrak hareketler sergilemesi hoş karşılanmayan kadınlar, bu kutlamalarda gönüllerince eğlenmektedirler. Bu durum, toplum tarafından sosyal normlar bağlamında baskı ve kontrol altında tutulan kadınlara, yine toplum tarafından belirlenen makul sınırlar içerisinde bu baskı ve kontrol mekanizmasından kısmen de olsa kurtulma izni vermektedir.

Bebek kutlama partileri, kadınlara, toplumsal bir grup ya da statüden başka bir toplumsal grup ya da statüye geçiş aşamasında gerçekleştirilen kabul törenleri bağlamında da değerlendirilebilir. Kadın, artık anne olmaya adaydır. Eşi ile baş başa olduğu günlerin sona ermesi yakındır. Partiye katılan, kendisinden önce doğumu ve çocuklu bir hayatı tecrübe etmiş olan kadınlarla bir araya gelir. Bebek dünyaya geldikten sonra çevresinde daha çok bebekli aileler olacaktır. Hemcinsleri, kendisine, dâhil olmak üzere olduğu çocuklu hayatın sorumluluklarını ve yaşanması muhtemel olaylar karşısında ne şekilde davranması gerektiğini anlatırlar. Anne adayına, o gün misafir gözüyle bakılarak iş yaptırılmaz. Kendisinden beklenen, her ne kadar gebeliğin getirdiği birtakım sıkıntılarla karşı karşıya olsa da, davetlilere karşı güler yüzlü olması ve herkesin tavsiyesini saygıyla dinlemesidir. Anneliğin getireceği sorumlulukların bilincinde olan, uyumlu ve pozitif anne adayları grup üyeleri tarafından benimsenir. Davetlilerin tecrübelerine burun kıvıran, anneliği kitaplardan okuduklarından ibaret zanneden, gebeliğini öne sürerek parti boyunca hiç yerinden kalkmayan, kendisine sürekli hizmet bekleyen kadınları, hemcinsleri kabullenememektedirler. Aynı durum, anne adayı için de geçerlidir. En yakın arkadaşlarının, bebek ve annelik konusundaki düşüncelerini, paylaşımlarını beğenirse ve anne olunca onlara ayak uydurabileceğini düşünürse, arkadaşlıkları devam edecektir.

4. Sonuç

Antropologlara göre, bir kültüre sahip olmak insan türünün genel bir özelliğidir. Birey, bilinçli ve bilinçsiz öğrenmeyle ve diğer insanlarla etkileşim sürecindeyken bir kültürel geleneği hemen içselleştirmeye başlar (Kottak 2002: 47-49). Bu bağlamda, benzer özellikteki değerlerin, kültürleri birbirine yaklaştırdığını, ancak söz konusu değerlerin, içinde yer aldığı kültürün ihtiyaçları, inançları, düşünce yapısı ve duyguları doğrultusunda yeniden şekillendiğini düşünmekteyiz. Doğumdan önce genellikle anne adayının birincil ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik olarak yapılan hazırlıklar, kuşaklar boyunca Türk kültürünü bütünleştirmiş temel değerlerdendir. Benzer değerler diğer kültürlerin de bir parçası olması -doğumla birebir muhatap olan kadın olduğu için – kadınların dikkatini çekmekte ve ne şekilde icra edildiğine dair merak uyandırmaktadır. Bireyler bu benzerliğin, farklı kültürlerdeki icrasını birebir uygulamak yerine, onu kendi değerleri ile harmanlayarak kullanmaktadırlar. Örneğin; doğum sırasında ya da sonrasında karşılaşılabilecek olumsuz bir durum ve bebeğin kaybedilebileceği endişesiyle bebeğe

yönelik gereğinden fazla hazırlıktan ısrarla kaçınılmaktadır. Bir diğer ifadeyle, doğuma hazırlık uygulamalarının temel işlevi insanları birleştirmekte ancak şekil ve içerikte birtakım farklılıklar meydana gelmektedir ki bu son derece doğal bir süreçtir.

Birbiriyle ilintili olan söz konusu değer ve inançların aktarıcısı olan kadınların, konumu ve beklentileri de bu bağlamda önemlidir. Bugün Türk kadını, sadece iyi bir anne ve ev kadını olmayı değil aynı zamanda üniversiteden mezun olup bir iş sahibi olmayı hedeflemektedir. Kadının iş gücüne dâhil olması, kanaatimizce, gebeliğe, doğum hazırlıklarına ve bebeğe karşı bakış açısını da değiştirmektedir. Ailenin ekonomisine katkı sağlamak, harcamaların farkında olmak, doğuma hazırlık sürecindeki masraflarda aşırıya kaçılmamasının bilincine varmayı sağlamaktadır. Bu açıdan, doğum öncesi için ihtiyaç listesi hazırlamak kadınlara mantıklı gelmekte ve kısmen uygulanmaya başlanmaktadır. Ancak diğer taraftan, kültürün beklentilerine aykırı davranma endişesi taşınmakta ve ihtiyaç listesi ya sadece en yakınlarına verilmekte ya da ihmal edilmektedir.

Geleneksel toplum yapısında, anne adayının en yakınları tarafından ve sessizce yürütülen temel ihtiyaçlarının teminine yönelik hazırlıklar, günümüzde, daha geniş bir katılımcı kitlesiyle ve oyunlar eşliğinde gerçekleştirilmektedir. Yani artık gebelik, saklanan ve herkesin gözü önünde paylaşılmaktan utanılan bir süreç olarak algılanmamaktadır. Evlerin yanı sıra mevsime göre dış mekânda da gerçekleştirilebilen bebek kutlama partilerinde, bu anlayış açıkça sergilenmektedir. Anne adayını merkeze alarak müzik eşliğinde oynanan oyunlar, çekilen halaylarla da vurgulanan bu değişim, toplumsal cinsiyet olgusunun değiştiğinin ve değişmeye devam edeceğinin habercisidir. Bu değişimin sebebi de kadınların sosyalleşmeye, kendilerini ifade etmeye, dayanışma, yardımlaşma ve mensubiyet duygularını geliştirmeye, eğlenip hoşça vakit geçirmeye ve toplumsal normlardan kaynaklanan baskılardan kısmen de olsa kurtulmaya fırsat veren ortamlara ihtiyaç duymalarıdır.

Amerika'da son derece yaygın olan, Türkiye'de de kısa sürede benimsenip uygulanmaya başlanan doğum öncesi bebek kutlama partileri, sözü edilen olumlu işlevlerinden dolayı, kanaatimizce, proje hâline getirilmelidir. *Anne-Çocuk Doğum Hazırlığı Merkezleri Destek Projesi* adı altında kadınlar bir araya gelerek doğuma hazırlık konusundaki tecrübe, bilgi ve yeteneklerini paylaşabilirler. Bu konuda öncelikle devlet, yerel yönetimlere, proje konusunda bilgilendirme toplantıları düzenlemeleri yetkisi vermelidir. Toplantılara mümkün olduğunca çok sayıda kadının katılımı sağlanarak projenin amacı ve işlevleri konusunda bilgi verilmelidir. Bu noktada, kadın odaklı sivil toplum kuruluşları ya da sivil toplum örgüleri olarak bilinen yapılar da devreye girmeli, özellikle medya aracılığıyla kadınlarla iletişime geçilmeye çalışılmalıdır. Türkiye'de, geleneksel toplum yapısındaki doğum öncesi hazırlıkların, günümüz kent toplumunda gelişerek, değişerek ve güncellenerek aynı işlevle ancak farklı şekillerde gerçekleştirildiği ifade edilmelidir. Bebek kutlama partilerinde, anne adayının en yakın arkadaşlarının bir araya gelerek, doğacak olan bebeği ve kendisi adına tespit ettiği temel ihtiyaçların giderilmesinin yanı sıra kadınların birbirleriyle tecrübelerini paylaştığı,

birbirlerinden yeni şeyler öğrendiği, eğlenerek stres attıkları belirtilerek, kadınları bu amaçla bir araya getirecek bir proje oluşturulduğunu anlatılmalıdır.

Bebek kutlama partileri, farklı adlar altında özellikle Avrupa ülkelerinde gerçekleştirilen ve bir gelenek hâline gelen uygulamalardan olduğu için Avrupalı kadınların da bu tür merkezlere ve bir araya gelmeye ihtiyaç duyabilecekleri göz önüne alınarak belki projenin kapsamı genişletilebilir. Türkiye'nin koordinatör ülke olacağı proje kapsamında *Anne-Çocuk Doğum Hazırlığı Merkezleri* kurulabilir. Bu merkezler, doğum öncesinde anne ve bebeğin birincil ihtiyaçlarını giderebilecekleri, bir araya gelip sıkıntılarını, endişelerini, sorunlarını dile getirebilecekleri, her yaşta kadının katılabileceği ve sadece kadınların uzman ve yetkili oldukları merkezler olmalıdır. Devlet bu konuda gerekli maddi desteği sağlayarak her ilde bu merkezler için uygun bir mekân tahsis etmelidir. Kadınlar bir araya gelerek keyifli ve eğlenceli bir gün geçirebilmelidir. Söz konusu merkezlerin kurulması konusunda yerel yönetimler de aktif rol üstlenmelidir. İl ve ilçe merkezlerindeki kadınlar bilgilendirilip, içlerinden becerikli ve girişken olanlar tespit edilerek koç olarak görevlendirilebilir. Böylece birçok il ve ilçede anne-çocuk doğum hazırlığı merkezleri oluşturulabilir. Seçilen koçlar, proje kapsamında anne-bebek ürünleri satan mağazalarla da iletişime geçerek, doğum sonrası temel ihtiyaçların temini konusunda destek alabilirler. Bu konuda anne ve bebek ürünleri Avrupa'da daha ucuz olduğu için Avrupalı kadınlar da kendi ülkelerindeki mağazalarla iletişime geçip ihtiyaç listesindeki malzemeleri uygun fiyata temin edebilirler. Böylece hem anne adayları bebeği ve kendi ihtiyaçlarını masraf yapmadan giderir, hem anneyi ziyarete gelecek olan yakınları ne alacaklarını düşünmez, hem aynı üründen ihtiyaç fazlası olanlar alınmaz hem de anne adayları morali yüksek olarak doğuma gider.

KAYNAKLAR

1. Sözlü Kaynaklar

- KK-1: Durdu Büyükokutan, Dalaman/Muğla 1956, Yüksekokul mezunu, Emekli Hemşire. (01.12.2016).
- KK-2: Fadime Özsayın, Erbaa/Tokat 1966, İlkokul mezunu, Ev Hanımı. (03.12.2016).
- KK-3: Adile Yılmaz, Dalaman/Muğla 1977, İlkokul mezunu, Kuaför. (05.12.2016).
- KK-4: Aynur Turak, Doğubayazıt/Ağrı 1997, Üniversite öğrencisi. (06.12.2016).
- KK-5: Habibe Türk, Edremit/Balıkesir 1989, Ön lisans mezunu. (12.12.2016).
- KK-6: Sümeyra Alim, Konak/İzmir 1997, Üniversite öğrencisi. (07.12.2016).
- KK-7: Merve Can, Bakırköy/İstanbul 1996, Üniversite öğrencisi. (06.12.2016).
- KK-8: Neşe Özdemir, Ankara 1985, Sınıf öğretmeni. (21.01.2017).

2. Yazılı Kaynaklar

- Bates, Daniel G. (2013), *21. Yüzyılda Kültürel Antropoloji İnsanın Doğadaki Yeri*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Büyükokutan, Aslı (2012), “Geleneksel Altın Günlerine Halkbilimsel Bir Yaklaşım: ‘Muğla Örneği’”, *Karadeniz (Black Sea-Çernoye More) Sosyal Bilimler Dergisi*, Bahar, C. 4, S. 14, s. 117-133.
- Kottak, Conrad, Phillip (2002), *Antropoloji –İnsan Çeşitliliğine Bir Bakış* (Çev. Serpil N. Altuntek, Balkı Aydın Şafak, Dilek Erdal, Yılmaz S. Erdal, Serpil Eroğlu vd.), Ütopya Yayınları, Ankara.
- Malinowski, Bronislaw (1992), *Bilimsel Bir Kültür Teorisi* (Çev. Saadet Özkal), Kabalcı Yayınevi, İstanbul.

3. İnternet Kaynakları

- <http://www.hthayat.com>
<http://www.kadinlarkulubu.com>
<https://tr.aliexpress.com>

ÖZET

GELENEKSEL DOĞUMA HAZIRLIK UYGULAMALARININ GÜNÜMÜZ KENT TOPLUMUNA EVRİMİNE BİR ÖRNEK: “BEBEK KUTLAMA PARTİSİ”

İnsanın önemli geçiş dönemlerinden ilki olan doğum, yaşamın sürekliliği, soyun devamı ve evliliğin pekiştiricisi olmak işlevleriyle mutluluk veren bir süreç olarak kabul edilmekte olup, bu süreçte icra edilen kutlama ve törenler, içinde bulunulan kültürün beklenti ve değerlerine bağlı bir şekilde ortaya çıkıp gelişmekte, değişmekte ve güncellenmektedir. Türkiye’de geleneksel toplum hayatında, doğumdan önce anne adayının ve bebeğin temel ihtiyaçlarına yönelik hazırlıkların yapılması, yaygın bir uygulamadır. Buna karşılık bugün kent toplumunda “baby shower” adıyla anılan, gittikçe yayılan, hatta ciddi bir sektör hâline dönüşen “bebeğe hazırlık partisi” ya da “bebek kutlama partisi” olarak adlandırılabilir kutlamalar söz konusudur. Yurt dışında özellikle Amerika’da, anne adayının yakın arkadaşlarından biri ya da birkaçı tarafından organize edilen bu partilerin temel amacı, annenin kendisi ve bebeği için belirlediği ihtiyaçlarının arkadaşları tarafından temin edilmesidir. Ağırıklı olarak kadınlar arasında düzenlenen bu kutlamalar, anne adayına moral desteği vermek, eğlenmek, dertleşip rahatlamak, dayanışma, yardımlaşma ve mensubiyet duygularını geliştirmek açısından da önemli işlevlere sahiptir. Türk toplumunda kısa sürede benimsenip yaygınlaşmasının nedeni, kanaatimizce, geleneksel toplum hayatında doğuma hazırlık sürecinde, anne adayına verilen maddi ve manevi destek ile kısmi benzerliğidir.

Makalede, bebek kutlama partileri içerikleri, düzenlenme şekilleri, yerleri ve zamanları, katılımcıları ve düzenleyicileri açılarından ele alınarak bireysel ve toplumsal işlevleri üzerinde tespit ve yorumlar yapılmıştır. Bu kutlamaların, geleneksel toplum hayatında

hamile kadına maddi ve manevi bakımdan destek olan kadın akraba ve yakınların söz konusu işlevini, mahalle aralarından çıkararak şehir ve hatta ülke sınırları dışına taşıdığı görülmüştür. Yapısal ve işlevsel özellikleri bağlamında, yurt dışındaki “baby shower” partileriyle bire bir örtüşmekten ziyade, geleneksel altın günleriyle büyük benzerlik arz ettiği görülmüştür. Bebek kutlama partileri üzerinde inceleme ve değerlendirmeler yapılırken sözlü kaynaklardan ve çeşitli internet sitelerinden elde edilen veriler esas alınmıştır. Bu çalışma ile kent hayatının, geleneksel doğuma yönelik hazırlıkları ve uygulamaları ne şekilde etkilediği sorusuna da cevap aranmıştır. Yapılan inceleme ve değerlendirmeler neticesinde, anne ve bebeğin ihtiyaçlarının temin edildiği çevre ve şartların değişmekte olduğu ancak işlevin bağlam üzerinden devam etmekte olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gelenek, doğum hazırlığı, anne adayı, bebek, kutlama, değişim, dönüşüm, işlev.

ABSTRACT

A CASE OF THE EVOLUTION OF THE TRADITIONAL PREPARATION PRACTICES FOR BIRTH TO TODAY'S URBAN SOCIETY: “BABY SHOWERS”

Birth, the first important transition period of human beings, has been considered as a joyful process with its functions as the continuity of life, continuity of the lineage and the reinforcement of marriage; and the celebrations and ceremonies carried out in this process emerge, develop, change and get updated in accordance with the expectations and values of the culture in question. In the traditional social life in Turkey, it is a common practice to make preparations before the birth for the basic needs of the expectant mother and the baby. On the other hand, there are "baby preparation parties" or "baby celebration parties" which are increasingly spreading and even becoming a serious sector and are called as "baby showers" in urban society. In other countries, especially in the US, the main purpose of these parties organized by one or a few close friends of the expectant mother is the provision of the needs determined by the mother for herself and her baby by her friends. The celebrations which are mostly organized among women have important functions in terms of providing moral support to the expectant mother, entertainment, discussions and relief and improving the feelings of solidarity, cooperation and belonging. We believe that the reason why it is quickly adopted and became widespread in Turkish society is its partial similarity to the material and moral support given to the expectant mother during this preparation process for birth in the traditional social life.

This article examines the baby showers in terms of their content, organization styles, location and times, participants and organizers; and provides an analysis and commentary on their individual and social function. It is found out that the celebrations extended the mentioned function of female relatives and close friends who support the expectant mother financially and morally in the traditional social life from their neighborhoods beyond the borders of the cities and even the countries. In terms of their structural and functional properties, these parties are found to reveal great similarity to traditional gold collection days rather than the baby showers abroad. While making examinations and evaluations on the

baby showers, the data extracted from verbal resources and various internet websites have been used as the basis. The study also searches for an answer to the question of how urban life affected traditional preparations and practices for birth. As a result of the examinations and evaluations carried out in this study, it is concluded that the environment and circumstances where the needs of the mother and the baby are provided are changing, yet the function continues through the context.

Keywords: Tradition, birth preparation, expectant mothers, baby, celebration, change, transformation, function.

Fotoğraflar

Bebek Kutlama Partisi Hediyeleri

